

Sygn. akt I C 802/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 18 maja 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący : SSO Alicja Zych

protokolant : Paulina Radomska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 maja 2015 roku

sprawy z powództwa : F. S.

przeciwko : (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L.

o zapłatę

1. oddała powództwo ,
2. nie obciąży powoda kosztami procesu na rzecz pozwanego,
3. Nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt I C 802/11

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 lipca 2011 roku powód F. S. domagał się zasądzenia od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w L. kwoty 90.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego żądania powód wskazał, że jest właścicielem nieruchomości położonej w O., gm. D., oznaczonej jako działka nr (...). Podniesiono, iż pozwana od 10 lat korzysta bezprawnie, jako następca prawny (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, bez tytułu prawnego z przedmiotowej nieruchomości poprzez ustawienie i obsługę urządzeń przesyłowych na działce będącej własnością powoda. W tej sytuacji, w jego ocenie, pozwany jest obowiązany do zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z gruntu (pozew z uzasadnieniem k. 6-19).

Pozwana (...) Spółka Akcyjna w L. w odpowiedzi na pozew nie uznała powództwa i wniosła o jego oddalenie oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, iż bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości nie miało miejsca, a tym samym brak jest podstaw do zasądzenia dochodzonego odszkodowania. Podniósł, iż ograniczenie prawa własności nieruchomości będącej własnością powoda zostało ustanowione na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez Urząd Gminy D. z dnia 26 lipca 1976 roku wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, a więc nie nastąpiło bezprawnie, lecz legalnie.

Skutkiem powyższej decyzji jest powstanie ograniczenia prawa własności przejawiającego się w obowiązku znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości stanu ukształtowanego na nieruchomości po zainstalowaniu urządzeń energetycznych. Ponadto wskazano, iż okres posiadania urządzeń energetycznych na działce powoda upoważnia pozwaną spółkę do zgłoszenia zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej (odpowiedź na pozew k.60-66).

W piśmie procesowym z dnia 30 grudnia 2011 roku pełnomocnik powoda zmodyfikował żądanie i wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 76.000,00zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z urządzeń przesyłowych posadowionych na działce powoda od dnia 26 lutego 2010 roku wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 kwietnia 2011 roku (pismo procesowe k. 166-170).

Następnie w piśmie procesowym z dnia 7 marca 2012 roku pełnomocnik powoda zmodyfikował żądanie i wniósł o zmianę powództwa i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 90.000,00zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 kwietnia 2011 roku (pismo procesowe k. 195-204).

W piśmie procesowym z dnia 4 marca 2013 roku pełnomocnik pozwanego podtrzymując zarzut zasiedzenia służebności gruntowej na rzecz przedsiębiorstwa państwowego z dniem 19 kwietnia 1997 roku, dodatkowo podniósł zarzut, że Skarb Państwa nabył z dniem 19 kwietnia 1987 roku z mocy prawa przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą w swej treści służebności przesyłu posadowienia, przeprowadzenia i dostępu w celu eksploatacji, konserwacji, modernizacji i wymiany napowietrznej linii średniego napięcia, stacji trafo (...) i linii niskiego napięcia na działce nr (...) położonej w miejscowości O., stanowiącej własność F. S. (pismo procesowe k. 382-383).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Powód F. S. i I. S. od dnia 25 maja 2001 roku są właścicielami na prawie wspólności ustawowej małżeńskiej zabudowanej nieruchomości położonej w miejscowości O., gminie D., oznaczonej jako działka nr (...), o powierzchni 0,09ha, dla której Sąd Rejonowy w Hrubieszowie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Nr (...). Na przedmiotowej działce posadowione są stanowiące aktualnie własność (...) Spółki Akcyjnej w L. napowietrzna linia elektroenergetyczna niskiego napięcia, linia średniego napięcia i stacja transformatorowa (...). Przedmiotowa nieruchomość została nabyta w drodze umowy kupna-sprzedaży, poprzednią właścicielką przedmiotowej nieruchomości była Spółdzielnia (...) w O., od której powód od 1998 roku dzierżawił budynek posadowiony na przedmiotowej nieruchomości. Powód początkowo prowadził na przedmiotowej nieruchomości działalność gospodarczą w postaci sklepu, obecnie prowadzi mleczarnię oraz działalność rolniczą. W dacie dokonania opisanej wyżej umowy sprzedaży przedmiotowej nieruchomości, posadowione były urządzenia energetyczne w postaci cztero-żerdziowej stacji transformatorowej i jednego słupa jedno – żerdziowego dla podparcia przyłącza do budynku posadowionego na przedmiotowej działce. (...) transformatorowa (...) (...), linia (...) i linia nn O. W. znajdujące się na działce nr (...) w miejscowości O. zostały przyłączone przez sieć średniego i wysokiego napięcia do (...) (...) H. zlokalizowanego na działce nr (...). (...), linia SN i linia nn zostały wybudowane na działce nr (...) w latach siedemdziesiątych XX wieku, istnieją tam co najmniej od 1977 roku. Działka nr (...) o wymiarach około (...) jest urządzona, zabudowana budynkiem usługowym, parterowym, w którym aktualnie jest posadowiony skup mleka, wjazd na działkę odbywa się z asfaltowej drogi publicznej, z uwagi na urządzenia przesyłowe, dojazd samochodem z przyczepą pod zlewnię mleka jest utrudniony (oświadczenie k. 74, odpis z księgi wieczystej k. 58, wypis z rejestru gruntów k.24-25, protokół odbioru robót budowlanych k. 81, akt notarialny k.186, dokumentacja fotograficzna k. 27, opinia biegłego k.267-292 i k. 340-342 i k. 410., zeznania powoda k. 157-157v w zw. z k. 472v, zeznania I. S. k. 158, zeznania L. B. k. 158).

Inwestycja budowy sieci została przeprowadzona na podstawie ostatecznej decyzji administracyjnej. Decyzją Urzędu Gminy D.

z dnia 26 lipca 1976 roku, na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości

/ Dz. U. z 1974r., Nr 10, poz. 64 /, Zakład (...) w Z. uzyskał zezwolenie za zakładanie i przeprowadzanie na nieruchomości ciągów drenażowych, przewodów służących do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności oraz urządzeń technicznych łączności i sygnalizacji, a także innych podziemnych i nadziemnych urządzeń technicznych niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń. Jednocześnie na mocy tej decyzji między innymi ograniczono prawo własności działki numer (...) w ten sposób, że zakazano właścicielom prowadzenia jakichkolwiek inwestycji

w obrębie prowadzonej budowy linii. Ponadto przyznano osobom upoważnionym przez Urząd Gminy D. prawo dostępu do tych urządzeń w celu wykonania czynności związanych z ich konserwacją i remontem (decyzja k. 76).

Strony nigdy nie zawierały żadnych umów, ani formalnych, ani nieformalnych dotyczących ewentualnego wynagrodzenia z tytułu korzystania z części nieruchomości oraz z tytułu ograniczeń w jej użytkowaniu wywołanych istniejącą linią elektroenergetyczną. F. S. kilkakrotnie występował do (...) Spółki Akcyjnej w L. |

o wypłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości jednak wezwania nie przyniosły rezultatu (bezsporne, wezwania do zapłaty k. 32-47).

Wnioskiem z dnia 19 kwietnia 2013 roku (...) Spółka Akcyjna w L. wniosła do Sądu Rejonowego w Hrubieszowie o stwierdzenie, że Skarb Państwa nabył z dniem 19 kwietnia 1987 roku

z mocy samego prawa przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą w swej treści służebności przesyłu posadowienia, przeprowadzenia i dostępu w celu eksploatacji, konserwacji, modernizacji i wymiany napowietrznej linii niskiego napięcia, linii średniego napięcia i stacji (...) na działce nr (...) położonej w miejscowości O. gmina D., stanowiącej własność F. S., posiadającej księgę wieczystą KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Hrubieszowie (wniosek k. 2-5 dołączonych akt Sądu Rejonowego w Hrubieszowie, sygn. akt I Ns 1252/13). Postanowieniem z dnia 25 lipca 2014 roku Sąd Rejonowy w Hrubieszowie oddalił powyższy wniosek, uzasadniając swoją decyzję faktem, iż istnieje decyzja administracyjna Urzędu Gminy D. z dnia 26 lipca 1976 roku wydana na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku

o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości / Dz. U. z 1974r., Nr 10, poz. 64 /, która stanowi tytuł prawny do korzystania z nieruchomości powoda, zaś właściciel nieruchomości został w sposób trwały ograniczony w przysługującym mu prawie własności (postanowienie wraz z uzasadnieniem k. 108-114 dołączonych akt Sądu Rejonowego w H., sygn. akt I Ns 1252/13).

Na skutek podziału przedsiębiorstw państwowych i następujących kolejno przekształceń własnościowych Zakładu (...) w Z. linie energetyczne pozostające w jego zasobach, w tym między innymi usytuowane w miejscowości O. stały się z dniem 1 lipca 2007 r. własnością (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. (akt notarialny k. 114, postanowienie k. 115, zaświadczenie k. 116, postanowienie k. 117-119, zaświadczenie k. 120, postanowienie k. 121-124, zaświadczenie k. 125, akt notarialny k. 126-146).

Powyższy stan faktyczny w zasadzie jest bezsporny. Strony nie kwestionują okoliczności faktycznych. Strony potwierdzały fakt istnienia

i przebieg przedmiotowej linii elektroenergetycznej. Pozwana podważa zasadność roszczeń powoda, wskazując na swoje uprawnienia wynikające z decyzji administracyjnych, prawa własności urządzeń oraz zasiedzenia służebności gruntowej.

Odnośnie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, strony nie kwestionowały ich prawdziwości i nie zgłaszały odnośnie nich żadnych zarzutów. Sąd uznał te dowody za w pełni wiarygodne. Sąd dał wiarę zeznaniom powoda oraz świadków w zakresie w jakim ustalił powyższy stan faktyczny. W sprawie Sąd zasięgnął opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości. W ramach kontroli merytorycznej i formalnej opinii, Sąd nie dopatrywał się nieprawidłowości pozwalających na odebranie złożonej przez biegłego opinii przymiotu pełnowartościowego źródła dowodowego.

Zawarte w niej wnioski są logicznie i wyczerpująco uzasadnione. Wnioski opinii opierają się na dogłębnej analizie akt i przeprowadzonych oględzinach nieruchomości powoda. Opinia ta odpowiada na pytania postawione w postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego. Została sporządzona w sposób profesjonalny i daje szczegółowy obraz sprawozdania z dokonanych przez biegłego czynności oraz jego wyliczeń i spostrzeżeń. W toku postępowania nie ujawniły się żadne okoliczności mogące podważyć zaufanie do wiedzy i bezstronności biegłego, który ją opracował. Ostatecznie, wobec zaprezentowanej poniżej postawy rozstrzygnięcia powyższe dowody okazały się ostatecznie nieistotne dla rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie powód F. S. domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty w wysokości 90.000,00 zł. z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu, jaki na skutek zajęcia przez linie energetyczne nie może być przez niego wykorzystywany zgodnie ze swoim przeznaczeniem. Jako podstawę prawną żądania wskazano przepis art. 224§2kc w zw. z art. 225 k.c. (k. 11).

Powództwo w tym zakresie jest bezzasadne i nie mogło zostać uwzględnione.

Na wstępie należy poczynić kilka uwag odnośnie istoty prawa własności.

Prawo to stanowi najszerszą formę korzystania z rzeczy. Treść prawa własności została określona przede wszystkim przepisem art. 140 k.c.. Prawo własności wedle tego przepisu jest tym szczególnym prawem, które zapewnia właścicielowi dopuszczalną w danych warunkach pełnię uprawnień względem rzeczy. Choć przepis ten nie zdefiniował prawa własności przez wyczerpujące wyliczenie uprawnień właściciela, to jednak wyliczył uprawnienia zasadnicze, a przede wszystkim uprawnienia do korzystania

z rzeczy oraz do rozporządzenia nią. Te dwa uprawnienia stanowią istotę treści prawa własności. Wynika z tego, że właściciel może rzecz posiadać, używać ją, czerpać z niej korzyści i pożytki, przetworzyć ją albo nawet zużyć. Do podstawowych uprawnień właściciela należy zaliczyć też uprawnienie do posiadania rzeczy (ius possidendi). Wprawdzie nie uwypuklono tego uprawnienia w cytowanym przepisie art. 140 k.c., jednak bezspornie posiadanie jest naturalną cechą prawa własności.

W niniejszej sprawie, powód wykazał swoje prawo własności i sam ten fakt wystarcza do udzielenia mu ochrony, o ile pozwany nie wykaże skutecznego względem powoda uprawnienia do ingerencji w jego prawo. Pamiętać jednakże należy, że własność jest prawem bezwzględnym, ale nie absolutnym i może podlegać ograniczeniom (vide wyrok Sądu Najwyższego

z dnia 9 lipca 2008r., V CSK 52/08, Lex nr 510986). Ingerencja osób trzecich w prawo własności dopuszczalna jest tylko w granicach wyznaczonych prawem – przez ustawy i zasady współżycia społecznego.

Jedną z form ograniczenia prawa własności stanowią ograniczone prawa rzeczowe. Polegają one na wykonywaniu praw na rzeczy cudzej, które w normalnych warunkach przysługiwałyby właścicielowi. W tym znaczeniu stanowią „obciążenie” prawa własności, którego zakres uzależniony jest od rodzaju ograniczonego prawa rzeczowego obciążającego daną rzecz. Istota ograniczonych praw rzeczowych polega zatem na ograniczeniu uprawnień właściciela rzeczy. Jednym z ograniczonych praw rzeczowych jest służebność, o której będzie mowa w dalszej części rozważań.

Zgodnie a treścią art. 224 § 2 k.c. w związku z art. 225 k.c. samoistny posiadacz w złej wierze obowiązany jest do wynagrodzenia za korzystanie

z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę. W myśl art. 230 k.c. przepisy dotyczące roszczeń właściciela przeciwko samoistnemu posiadaczowi stosuje się odpowiednio do stosunku między właścicielem

a posiadaczem zależnym, o ile z przepisów regulujących ten stosunek nie wynika nic innego. Przepisy te stanowią konsekwencję zasady ustanowionej w art. 140 k.c., która daje właścicielowi uprawnienie do korzystania

z przysługującego mu prawa z wyłączeniem innych osób. Należy przy tym podkreślić iż nie ma powodów do wyłączenia roszczenia opartego na przepisach art. 224-225 k.c. w związku z art. 230 k.c. o zapłatę wynagrodzenia w stosunku

do posiadacza w złej wierze tzw. służebności przesyłu. Wobec powyższego roszczenia takie powinny być kierowane przeciwko posiadaczowi (samoistnemu, zależnemu), o którym mowa w art. 336 k.c. Takim posiadaczem jest niewątpliwie podmiot eksploatujący różnego typu urządzenia przesyłowe. Posiadanie takie odpowiada władztwu wynikającemu ze służebności. Zgodnie bowiem z art. 352 k.c. posiadaczem służebności jest osoba, która korzysta z cudzej rzeczy w zakresie odpowiadającym treści służebności. Z uwagi na niekwestionowaną datę posadowienia urządzeń przesyłowych, wykazane następstwo prawne pozwanego Sąd uznał, iż pozwany jest legitymowany biernie w niniejszym procesie.

Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, na nieruchomości stanowiącej własność powoda posadowione są urządzenia przesyłowe w postaci cztero-żerdziowej stacji transformatorowej i jednego słupa jedno – żerdziowego dla podparcia przyłącza do budynku posadowionego na przedmiotowej działce. (...) transformatorowa (...) (...), linia (...) i linia nn O. W. znajdujące się na działce nr (...) w miejscowości O. zostały przyłączone przez sieć średniego

i wysokiego napięcia do (...) (...) H. zlokalizowanego na działce nr (...). (...), linia (...) i linia nn zostały wybudowane na działce nr (...) w latach siedemdziesiątych XX wieku, istnieją tam co najmniej od 1977 roku. Właścicielem powyższych urządzeń jest pozwany (po wykazanych przekształceniach własnościowych).

W niniejszej sprawie, poprzednik prawny pozwanego bezspornie dokonał ingerencji w prawo własności nieruchomości położonej

w miejscowości O., gm. D., której właścicielem obecnie jest powód. Decyzją administracyjną Urzędu Gminy D. z dnia 26 lipca 1976 roku, Zakład (...) w Z. uzyskał zezwolenie za zakładanie i przeprowadzanie na nieruchomości ciągów drenażowych, przewodów służących do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności oraz urządzeń technicznych łączności i sygnalizacji, a także innych podziemnych i nadziemnych urządzeń technicznych niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń. Jednocześnie na mocy tej decyzji między innymi ograniczono prawo własności działki numer (...) w ten sposób, że zakazano właścicielom prowadzenia jakichkolwiek inwestycji w obrębie prowadzonej budowy linii. Ponadto przyznano osobom upoważnionym przez Urząd Gminy D. prawo dostępu do tych urządzeń w celu wykonania czynności związanych z ich konserwacją i remontem.

Zważyć należy, iż podstawą prawną uprawnienia do budowy urządzeń przesyłowych i ich eksploatacji było pozwolenie administracyjne wydane na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jedn. Dz. U. z 1974 r., Nr 10, poz. 64 ze zm.).

Zgodnie z powołanym przepisem w brzmieniu obowiązującym, w okresie którego dotyczy spór, organy administracji państwowej, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe mogły za zezwoleniem naczelnika gminy - a w miastach prezydenta lub naczelnika miasta (dzielnicy), zakładać i przeprowadzać na nieruchomościach - zgodnie z zatwierdzoną lokalizacją szczegółową - ciągi drenażowe, przewody służące do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności oraz urządzenia techniczne łączności i sygnalizacji, a także inne podziemne lub nadziemne urządzenia techniczne niezbędne do korzystania z tych przewodów i urządzeń. Przepis ten, we wskazanych w nim okolicznościach, dawał więc podstawę do ograniczenia własności nieruchomości, mieszczącej się w granicach szeroko rozumianego pojęcia wywłaszczenia. Skutkiem ostatecznej decyzji administracyjnej wydanej na podstawie tego przepisu było ograniczenie prawa własności nieruchomości przez ustanowienie trwałego obowiązku znoszenia przez właściciela, w sferze w której może być wykonywana własność nieruchomości, stanu ukształtowanego przebiegiem zainstalowanego urządzenia przesyłowego.

W niektórych wypowiedziach piśmiennictwa oraz judykatury ograniczenie własności nieruchomości ustanowione na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości jest ujmowane jako swojego rodzaju służebność (nazywana służebnością publiczną lub służebnością przesyłową) (tak też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 1316/00, niepubl.).

W każdym razie nie budzi wątpliwości, że względu na funkcje przewidzianego w tym przepisie ograniczenia własności nieruchomości,

że należące do istoty tego ograniczenia obowiązki ciążyą na każdorazowym właścicielu nieruchomości wobec każdorazowego przedsiębiorcy przesyłowego (podmiotu, w skład którego przedsiębiorstwa wchodzi dane urządzenie przesyłowe). Właścicielowi, jeżeli poniósł na skutek ograniczenia własności nieruchomości straty, należało się od tego, na czyj wniosek nastąpiło ograniczenie, odszkodowanie w granicach tych strat. Jego wysokość, o ile nie doszło do jej określenia w drodze wzajemnego porozumienia stron, ustalał organ, który wydał decyzję zezwalającą na ograniczenie własności nieruchomości (art. 36 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości). Ponadto art. 35 ust. 3 tej ustawy stanowił,

że jeżeli założenie i przeprowadzenie przewodów i urządzeń spowodowało,

iż nieruchomość nie nadaje się do dalszego racjonalnego jej użytkowania przez właściciela na cele dotychczasowe, nieruchomość podlega wywłaszczeniu w trybie i według zasad przewidzianych w niniejszej ustawie dla wywłaszczenia nieruchomości. Wymieniona w tym przepisie okoliczność stanowiła więc szczególną podstawę wywłaszczenia nieruchomości.

Ubocznie należy zwrócić uwagę, iż podobną regulację do wynikającej z powołanego wyżej art. 35 i 36 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, zawierała ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 roku o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (art. 75 i 80 w Dz. U. z 1985 r. Nr 22, poz. 99 ze zm. i w Dz. U. z 1989 r. Nr 14, poz. 74 ze zm., a później w Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127 ze zm., art. 70 i 74).

Zbliżona regulacja znalazła się również w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (art. 124, 128 ust. 4, art. 129 i 132 ust. 6). Nie ma w niej jednak odpowiednika art. 35 ust. 3 ustawy o zasadach

i trybie wywłaszczania nieruchomości, natomiast niejako w miejsce unormowania zawartego w tym przepisie - art. 124 ust. 5 przewiduje, że jeżeli założenie lub przeprowadzenie ciągów, przewodów i urządzeń, o których mowa w ust. 1, uniemożliwiło właścicielowi albo użytkownikowi wieczystemu dalsze prawidłowe korzystanie z nieruchomości w sposób dotychczasowy albo w sposób zgodny z jej dotychczasowym przeznaczeniem, właściciel lub użytkownik wieczysty mógł żądać, aby odpowiednio starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej lub występujący z wnioskiem o zezwolenie, o którym mowa w ust. 2, nabył od niego na rzecz Skarbu Państwa, w drodze umowy, własność albo użytkowanie wieczyste nieruchomości. Poza tym art. 128 ust. 4 nie ogranicza odszkodowania do strat, może ono zatem obejmować także szkodę w postaci utraconych korzyści. Przepis art. 128 ust. 4 przewiduje też wprost odszkodowanie z tytułu zmniejszenia wartości nieruchomości.

W świetle powyższej wykładni art. 35 ust. 1 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości i przepisów z nim związanych oraz dokonanych w niniejszej sprawie ustaleń faktycznych, decyzję Urzędu Gminy D. z dnia 26 lipca 1976 roku, zezwalającą Zakładowi (...) w L., na podstawie wymienionego przepisu, na zajęcie nieruchomości objętych tą decyzją w zakresie jak w dokumentacji technicznej dotyczącej przebudowy linii napowietrznej, należy uważać za decyzję

o skutkach zgodnych z tym przepisem, tj. ustanawiającą przewidziane w nim, omówione wyżej, trwałe ograniczenie własności nieruchomości.

Z treści powyższej decyzji wynikało nie tylko zezwolenie na budowę (założenie i przeprowadzenie), ale również na konserwację linii energetycznej poprzez wkroczenie na nieruchomości, przez które ona przebiegała. Ze swej istoty decyzja ta zakładała, że przedsiębiorstwo będzie mogło wkrazać na nieruchomość celem założenia, a potem także celem eksploatacji

i konserwacji linii (konserwacja miała związek z eksploataowaniem linii).

W uchwale z dnia 20 stycznia 2010 r. w sprawie III CZP 116/09 (OSNC-ZD 2010, nr 3, poz. 92) Sąd Najwyższy przyjął, że „ratio legis przepisów upoważniających do wydania decyzji administracyjnej w celu umożliwienia tzw. przedsiębiorstwu przesyłowemu wstępu na cudzą nieruchomość w celu założenia a potem eksploatacji i konserwacji urządzeń służących do przesyłu różnych postaci energii, stanowi nie tylko uprawnienie do wejścia na grunt

w czasie zakładania tych urządzeń i ich konserwacji ale o możliwości realizowania zadań i celów gospodarczych, którym te urządzenia służą”. Uprawnienie płynące z decyzji z 1976 r. świadczy o tym, że przedsiębiorstwo, które uzyskało zezwolenie, mogło nie tylko budować, ale także wkroczyć na nieruchomości i zająć jej odpowiednią część w celu wybudowania na niej linii, a następnie wkraczać na nieruchomości w celu eksploatacji i konserwacji istniejącej już linii. Na skutek wydania tej decyzji przedsiębiorstwo, któremu udzielono zezwolenia, było uprawnione do wybudowania (założenia i przeprowadzenia) oraz do stałej konserwacji linii energetycznej (słupów i przewodów) na nieruchomościach stanowiących własność innych podmiotów, natomiast właściciele nieruchomości, przez które przebiegała linia, mieli obowiązek stałego znoszenia tych czynności. Na tego rodzaju uprawnienia i obowiązki wskazywała treść decyzji z 1976 r. oraz treść art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n. Decyzja nie przewidywała żadnego czasowego ograniczenia zajęcia nieruchomości. Nie zastrzegała one żadnego terminu co do trwania tych uprawnień przedsiębiorstwa (właściciela linii) i obowiązków właściciela nieruchomości, stąd uznać trzeba, że te uprawnienia i obowiązki miały charakter trwałe, stałe. Wiązało się to z trwałym przeznaczeniem linii, pod budowę której nastąpiło zajęcie nieruchomości. W wyroku z dnia 9 stycznia 2008 r., II CSK 432/07 (Lex nr 365049), Sąd Najwyższy podkreślił, że w art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. chodziło o zajęcie nieruchomości pod budowę trwałych urządzeń, stąd przepis ten nie przewidywał czasowego ograniczenia zajęcia nieruchomości na jego podstawie.

Bezspornym jest więc, że poprzednik prawny pozwanej ingerował w sposób uprawniony w cudzą własność, która obecnie stanowi własność powoda, bowiem uprawnienie to wywodził z ostatecznej decyzji administracyjnej. Legalność inwestycji budowy tych urządzeń stanowi zaś o słusznym przekonaniu strony pozwanej o posiadaniu uprawnień, które usprawiedliwiały akceptację istniejącego stanu rzeczy i czyniły zgodnym z prawem trwałe naruszenie prawa własności powoda. Trzeba też pamiętać, że taka decyzja zastępuje zgodę właściciela na wejście na teren, która jest niezbędna dla realizacji celu publicznego.

Legalne korzystanie przez pozwanego z nieruchomości powoda w zakresie wynikającym z decyzji z dnia 26 lipca 1976 roku przesądza o bezzasadności powództwa dotyczącego wynagrodzenia za bezumowne z niej korzystanie w oparciu o przepis art. 225 kc. Nie może być mowy o bezumownym korzystaniu z nieruchomości przez pozwanego, który korzysta z uprawnień wynikających z decyzji administracyjnej i czyni to zgodnie z decyzją.

Sąd Najwyższy w najnowszej uchwale z dnia 20 stycznia 2010 r. (sygn. akt III CZP 116/09 – opubl. na stronie internetowej SN) stwierdził, iż decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst Dz.U. z 1974 r., Nr 10, poz. 64 ze zm.) jest tytułem prawnym dla przedsiębiorcy przesyłowego do stałego korzystania z wymienionej w tej decyzji nieruchomości.

Nadto zgodnie z treścią powołanych przez powoda art. 225 k.c. w związku z art. 224 § 2 k.c. w sytuacji bezumownego korzystania z cudzej nieruchomości tylko posiadacz w złej wierze lub posiadacz w dobrej wierze, który dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, zobowiązany jest do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. Zgodnie zaś z art. 224 § 1 kc, samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i nie jest odpowiedzialny ani za jej zużycie, ani za jej pogorszenie lub utratę.

Pozwany, będąc uprawnionym do korzystania ze spornej nieruchomości, był w stosunku do strony powodowej, posiadaczem w dobrej wierze. W doktrynie przyjmuje się, iż w dobrej wierze pozostaje posiadacz, który pozostaje w błędnym, ale usprawiedliwionym okolicznościami przeświadczeniu, że przysługuje mu prawo do określonej rzeczy. W doktrynie prawa cywilnego uznaje się, że posiadanie przejawia się w dwóch elementach: fizycznym władaniu rzeczą oraz psychicznym zamiarze władania rzeczą dla siebie. Przy czym ten fizyczny element jest zazwyczaj widoczny dla

innych osób np. korzystanie, używanie. Występowanie zaś zamiaru władania rzeczą dla siebie odróżnia posiadanie samoistne od zależnego, czy władania rzeczą za kogo innego.

Z powyższego wynika, że powód nie może skutecznie domagać się od pozwanego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości. Jeszcze raz podkreślenia wymaga, iż w niniejszej sprawie przedsiębiorstwo energetyczne legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w sferę własności nieruchomości powoda dla bieżącego utrzymania urządzeń przesyłowych, korzysta z tej nieruchomości w dobrej wierze i w związku z tym nie jest zobowiązane do świadczenia wynagrodzenia na podstawie art. 225 k.c.

Na marginesie warto wspomnieć w tym miejscu, iż dla rozstrzygnięcia, czy pozwani korzystali z nieruchomości powoda w sposób zgodny z prawem, nie miała znaczenia okoliczność, że powód czy jego poprzednik prawny nie wyrażali zgody na budowę linii energetycznej. Ustawa z 12 czerwca 1958 r.

o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości nie przewidywała wymogu zgody właściciela na usytuowanie na jego nieruchomości urządzeń przesyłowych, natomiast ewentualny sprzeciw właściciela nie mógł powstrzymać realizacji inwestycji przesyłowej.

Wobec ustalenia, że pozwanemu przysługuje tytuł prawny do stałego korzystania z nieruchomości powoda, przez które przebiegają urządzenia przesyłowe, drugorzędne dla niniejszej sprawy było czynienie ustaleń, czy pozwany (jego poprzednicy prawni) nabyli przez zasiedzenie służebność gruntową w stosunku do działki będącej własnością powoda, tym bardziej,

iż kwestia ta została już prawomocnie rozstrzygnięta na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Hrubieszowie z dnia 25 lipca 2014 roku. Jedynie można w tym miejscu wskazać na uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r. III CZP 87/13, w której Sąd Najwyższy wskazał,

iż wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej. Sąd Najwyższy wyjaśnił w wyżej wskazanej uchwale, że działania przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych, które legalnie postawił na cudzej nieruchomości w związku

z wywłaszczeniem jej właściciela przez ograniczenie przysługującego mu prawa własności, polegające na wstępie na tę nieruchomość i podejmowanie w stosunku do własnych urządzeń działań koniecznych dla zapewnienia im sprawności technicznej, jest wykonywaniem uprawnień zagwarantowanych takiemu przedsiębiorcy w ustawie (art. 35 ust. 2 u.z.t.w.n. i art. 70 ust. 2 u.g.g.), albo w decyzji, dla której podstawę tworzy art. 124 ust. 6 u.g.n. Nie są to akty posiadania cudzej nieruchomości, skierowane przeciwko jej właścicielowi, mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, obejmującej uprawnienia do wykonywania w stosunku do nieruchomości takich działań, na które przedsiębiorcy pozwalają ustawy wywłaszczeniowe.

W niniejszej sprawie bezspornym jest, iż urządzenia przesyłowe, których spór dotyczy, zostały ustanowione na podstawie decyzji wydanej

w oparciu o art. 35 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości, zatem decyzja ta dawała poprzednikom prawnym pozwanego, a obecnie pozwanemu tytuł prawny do postawienia słupów i ich eksploatacji, zatem wykluczyły możliwość zasiedzenia służebności przez pozwanego jako przedsiębiorcę korzystającego z urządzeń przesyłowych.

Końcowo odnosząc się do stanowiska powoda F. S. zaprezentowanego przez niego na rozprawie w dniu 7 maja 2015 roku

w zakresie żądania odszkodowania z tytułu zmniejszenia wartości nieruchomości, to zważyć należy, co następuje.

Zgodnie z art. 143 kc w granicach określonych przez społeczno-gospodarcze przeznaczenie gruntu własność gruntu rozciąga się na przestrzeń nad i pod jego powierzchnią.

W przypadku wzniesienia urządzeń przesyłowych możemy mieć więc do czynienia ze szkodą związaną ze zmniejszeniem wartości rynkowej nieruchomości. Linie przesyłowe o wielkiej mocy nie tylko bowiem naruszają prawo

własności w miejscach posadowienia wież podpierających instalacje, ale również na całym obszarze swojego przebiegu w strefie, w której przeprowadzone są przewody napowietrzne. Z oczywistych względów podstawą takiego roszczenia nie może być odpowiedzialność kontraktowa. Odpowiedzialność taka może mieć źródło w art. 415 kc.

Dla porządku wskazać należy, w ustalonym w sprawie stanie faktycznym nie zachodzi również odpowiedzialność deliktowa pozwanego. Dla powstania odszkodowawczej odpowiedzialności cywilnej na podstawie deliktu muszą być łącznie spełnione następujące przesłanki (art. 415 k.c.):

- 1) szkoda na osobie lub mieniu;
- 2) zawinione zachowania prowadzące do szkody, przy czym w pojęciu winy jest zawarta obiektywna bezprawność (naruszenie przepisów prawa lub zasad współżycia społecznego) i subiektywna naganność – (zły zamiar lub niedbalstwo);
- 3) związek przyczynowy między tym zachowaniem a szkodą.

Istotę rozstrzygnięcia problemu stanowiło więc ustalenie, czy pozwanemu można przypisać wskazane powyżej przesłanki odpowiedzialności deliktowej.

Wymaga wspomnieć w tym miejscu, iż odpowiedzialność deliktowa oparta jest na winie sprawcy, dlatego czyn pociągający za sobą tę odpowiedzialność musi wykazywać określone znamiona odnoszące się do strony przedmiotowej i podmiotowej. Chodzi o znamiona niewłaściwości postępowania od strony przedmiotowej, określane mianem bezprawności czynu, i od strony podmiotowej, określane winą w znaczeniu subiektywnym. Dopiero czyn bezprawny może być oceniany w kategoriach czynu zawinonego w rozumieniu art. 415 k.c. Bezprawność czynu oznacza jego sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Winę można natomiast przypisać sprawcy czynu w sytuacji, w której istnieją podstawy do negatywnej oceny jego zachowania z punktu widzenia zarówno obiektywnego, jak i subiektywnego (vide wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2003 r., sygn. akt V CKN 1681/00, niepubl., i z dnia 26 września 2003 r., sygn. akt IV CK 32/02, niepubl.).

Rzeczą powoda było wykazanie w niniejszej sprawie przesłanek odpowiedzialności deliktowej, w tym szkody, zawinonego zachowania się strony pozwanej jako zdarzenia, z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy, oraz związku przyczynowego między tym zachowaniem się a szkodą.

Szkodę majątkową polegającą na powstaniu uszczerbku w majątku poszkodowanego dzieli się bowiem na szkodę rzeczywistą (damnum emergens), obejmującą rzeczywiście poniesiony uszczerbek w majątku poszkodowanego oraz utracone korzyści (lucrum cessans), obejmujące korzyści w majątku, których poszkodowany mógł się spodziewać, gdyby nie zdarzenie wywołujące szkodę.

Powód takiego dowodu nie przeprowadził. Kwestię ciężaru dowodu reguluje art. 6 k.c. Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. W powołanym przepisie chodzi o fakty, mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, a więc fakty prawotwórcze wykazujące istnienie prawa. To na powodzie spoczywa ciężar udowodnienia faktów uzasadniających jego roszczenie (por. Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 03.10.1969r., II PR 313/69, OSNCP 9/70, poz. 147). W postępowaniu cywilnym wyżej powołana reguła została powtórzona w art. 232 k.p.c., zgodnie z którym to strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Samo twierdzenie strony nie jest dowodem, a twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności (art. 227 k.p.c.) powinno być udowodnione przez stronę to twierdzenie zgłaszającą (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.11.2001 sygn. I PKN 660/00, opubl. Wokanda 2002/7-8/44).

Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe okoliczności, Sąd oddalił powództwo w całości (punkt I wyroku).

Orzeczenie o kosztach procesu uzasadnia art. 102 k.p.c. Pomimo tego, iż powód jest stroną przegrywającą niniejszy proces, Sąd nie obciążył powoda koniecznością zwrotu kosztów procesu stronie pozwanej z uwagi na jego sytuację

majątkową. Sąd miał na uwadze fakt, że spór toczył się pomiędzy osobą fizyczną, a dużym przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą na dużą skalę na znacznym terenie kraju. Wobec braku podstaw do obciążenia pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi należnymi Skarbowi Państwa, Sąd przejął je na rachunek Skarbu Państwa (punkt II i III wyroku).

Z tych wszystkich powyższych względów i w oparciu o wskazane wyżej przepisy Sąd orzekł jak w wyroku.